

Utbildningsinspektion i Ålstensskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1–5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	3
Bedömning av genomförandet	4
Bedömning av förutsättningarna	7

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Ålstensskolan den 28–29 mars 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader, vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dokument från Ålstensskolan, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Ålstensskolan intervjuades elever, personal och rektorn samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass, årskurs 2 och 5. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Ålstensskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	95
Grundskola	461

Ålstensskolan tillhör Bromma stadsdelsnämnd. Inom skolan finns fritidshem. Kommunens ansvarstagande för skolbarnsomsorgen behandlas i den övergripande kommunrapporten

Elever och personal är indelade i fyra vertikala spår. Varje spår omfattas av elever och personal från fritidshem, förskoleklass och grundskola till och med årskurs 5. Vidare leds varje spår av en spårledare. Lokalmässigt är personal och elever inom spåren placerade så nära varandra som möjligt för att kunna samverka mellan årskurser och kring eleverna. Rektorn, biträdande rektorn och fyra spårledare utgör skolans ledning.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Ålstensskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Ålstensskolan övergripande är av god kvalitet. Det är inspektörernas uppfattning att det bedrivs ett aktivt och bra arbete kring värdegrundsfrågor i skolan. Skolan kan i dokumentation visa på hur man följer elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen på individnivå. Dock finns behov av förbättringsarbete på skolenivå med att sammanställa, utvärdera och analysera skolans resultat. Kvalitetsredovisningen bör utgöra ett dokument som bidrar till ökad måluppfyllelse, samt utgöra ett verktyg som används regelbundet för att redovisa skolans måluppfyllelse mot de nationella målen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § Lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Eleverna ges inte möjlighet att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte författningarnas krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m).
- Elevens val ges inte i enlighet med författningarna (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras så att kunskapsmålen och skolans ansvar synliggörs.

- Skolans systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.
- Skolan bör utveckla rutiner för att bedöma om svenska som andraspråk skall anordnas för elev.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Barnens lärande i förskoleklassen sker bland annat genom spontan lek men även genom av personalen planerade lekar och aktiviteter. Observationer och iakttagelser vid inspektionstillfället visar att personalen erbjuder barnen ett lärande utifrån ett medvetet pedagogiskt handlande. Inspektörerna har sett exempel på hur barnen leker och lär rörande grundläggande matematiska begrepp och språkförståelse. Personalen följer barnens lärande bland annat genom intervjuer och dokumentation. Inspektörerna bedömer att barnen i förskoleklass ges goda möjligheter till lärande som grund för fortsatt skolgång.

Tabell 1	Nationella ämnesprov i årskurs 5 ¹	
	2005	2006
Andel (%) som nått målen i svenska	100	96
Andel (%) som nått målen i matematik	97	97
Andel (%) som nått målen i engelska	100	95

I Ålstensskolans kvalitetsredovisning för 2006 redovisas resultaten för de senaste två åren på de nationella ämnesproven i svenska, matematik och engelska för årskurs 5. Ovanstående tabell visar att andelen elever som nått målen på proven i svenska och engelska minskat något, medan andelen som nått målen i matematik ligger på samma nivå. Dock saknas i kvalitetsredovisningen uppföljning, utvärdering och analys av resultaten samt skolans åtgärder för ökad måluppfyllelse.

Skolan kan redovisa elevernas måluppfyllelse i samtliga ämnen på individnivå genom det så kallade ”gröna häftet”. Detta ”häfte” följer elevernas kunskapsutveckling genom årskurserna. Dock kan skolan inte visa elevernas resultat på skolnivå i alla ämnen, vilket gör att skolan inte heller kan följa upp, utvärdera och analysera skolans resultat i alla ämnen. Detta är en brist som måste åtgärdas.

Normer och värden

Enligt läroplanen skall skolan sträva efter att varje elev utvecklar sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper och personliga erfarenheter.

Av skolans kvalitetsredovisning framgår hur skolan skall arbeta med normer och värden. Det framkommer dock inte i kvalitetsredovisningen några resultat med utgångspunkt från det arbete som skolan genomför. Det går heller inte att bedöma i vilken mån skolan uppfyller målen att sträva mot.

¹ Uppgifter har hämtats från skolan.

Inspektionsbesöket visar att alla i skolan lägger stor kraft på värdegrundsarbetet. Diskussioner kring värdegrundsarbete genomförs av all personal, oberoende av profession, både i horisontella och vertikala gruppkonstellationer. Eleverna bekräftar i intervjuer en hög medvetenhet, om varför de arbetar med etiska frågor. Vidare menar de att om det händer något i skolan, reder vuxna och elever ut det som inträffat. Även föräldrar lyfter fram skolans värdegrundsarbete som positivt. De menar att detta arbete har resulterat i att eleverna har arbetsro. Inspektörerna har mött elever som upplever sin skola som trygg. Inspektörerna bedömer att Ålstensskolan når goda resultat i arbetet med normer och värden.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Enligt läroplanen har skolan i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i samhället.

Värdegrundsarbetet i Ålstensskolan bedrivs fortlöpande och utgör ett naturligt inslag i undervisningen. Enligt samtal med personal och elever arbetar klasserna bland annat med olika gruppövningar, etiska samtal och med ett material som kallas EQ. Inspektörerna vill i detta sammanhang lyfta fram skolans arbete med fadderverksamheten. Fadderverksamheten utgår ifrån ett vertikalt perspektiv där elever från förskoleklass till och med årskurs 5 bildar olika grupper, som leds av en mentor. Detta arbete är ett exempel på en återkommande insats i värdegrundsarbetet, som även eleverna bekräftar betydelsen av och meningen med. Dessutom framkommer i intervjuer med personalen att de vertikala spårerna utgör en trygghet och stabilitet för eleverna genom att personalen arbetar tillsammans med gemensamma elever. I skolan finns även ett antimobbningsteam som träffas varje vecka. Det är inspektörernas bedömning att det bedrivs ett målinriktat arbete kring värdegrundsfrågor vid Ålstensskolan.

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever skall varje skola upprätta en likabehandlingsplan där planerade åtgärder för att förebygga och förhindra diskriminering samt annan kränkande behandling beskrivs. Ålstensskolan har en likabehandlingsplan som dock inte beskriver vilka åtgärder som gäller vid alla diskrimineringsgrunder. Planen fokuserar enbart på åtgärder vid mobbning. Dessutom saknas vuxen-elevperspektiv då det handlar om rutiner för akuta åtgärder om kränkningar inträffar. Vidare saknas i planen en kartläggning av verksamhetens behov, hur planen årligen skall följas upp, utvärderas och vid behov revideras. I förordningen som trädde i kraft den 15 oktober 2006 tydliggjordes kravet på att barn och elever skall medverka i arbetet med likabehandlingsplanen. Vid intervjuer med elever framkommer att de inte deltagit vid upprättandet av likabehandlingsplanen och inte känner till att en sådan plan finns. Inspektörerna bedömer att arbetet med och innehållet i skolans likabehandlingsplan inte uppfyller lagens krav, vilket måste åtgärdas. Vidare skall eleverna vara delaktiga vid upprättandet av planen.

Innehåll, organisation och arbetssätt i skolan

I Ålstenssskolans timplan finns inte tid avsatt för hem- och konsumentkunskap före utgången av årskurs 5. Istället framgår av timplanen att ämnet ingår i skolans övriga ämnen, såsom idrott och hälsa, matematik, slöjd samt de naturorienterande ämnena. Skolan erbjuder eleverna de teoretiska momenten i klassrummen, medan eleverna förutsätts genomföra de praktiska delarna i hemmen. Inspektörerna bedömer att skolan inte erbjuder eleverna en undervisning som ger dem förutsättningar att nå målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5. Detta måste skolan åtgärda.

Individanpassning och stöd

Från och med 1 januari 2006 ställs krav på upprättandet av en utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett dokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligen sammanställa vilka insatser skolan behöver göra för att eleverna skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Alla elever i Ålstenssskolan har en individuell utvecklingsplan. I de utvecklingsplaner inspektörerna tagit del av överväger de sociala målen i relation till kunskapsmålen. Dessutom är de flesta åtgärderna riktade till elever och föräldrar. Vad skolan skall göra för att stödja elevernas måluppfyllelse saknas. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras, så att även kunskapsmålen och skolans ansvar synliggörs tydligt.

I läroplanen finns angivet att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov och ha sin utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter och tänkande. Vid intervjuer beskriver personalen hur de på olika sätt försöker anpassa undervisningen till elevers olika förutsättningar. Som underlag för hur undervisningen skall anpassas till eleverna genomförs olika tester och diagnoser. Redan i förskoleklassen stäms barnens läsutveckling av efter läsutvecklingsschemat, LUS som underlag för nivågrupperingar i årskurs 1. Inspektörerna vill peka på att det finns en risk att dessa tester får en alltför styrande effekt på undervisningen. En viss flexibilitet mellan förskoleklass och årskurs 1 finns, för att möta den enskilda elevens behov. Vid elevintervjuer framkommer att skolans yngre elever som snabbt arbetar färdigt får göra något annat under tiden de väntar in de andra, i exempelvis matematik. Skolans äldre elever säger att de får fortsätta i sina böcker allteftersom de arbetar klart, även om det betyder att de använder läromedel för senare årskurser. Undervisningen förefaller till stor del vara läromedelsstyrd vilket här innebär att alla elever gör samma sak och på samma sätt men vid olika tillfällen. Ett sådant arbetssätt får konsekvensen att undervisningen inte i tillräcklig grad problematiserar och utmanar och inte heller låter elevernas erfarenheter komma till uttryck. Inspektörerna vill betona att målstyrning förutsätter en undervisning som tar sin utgångspunkt i mål att sträva mot och inte sätter några gränser för elevernas kunskapsutveckling. Inspektörerna vill påpeka att undervisningen ytterligare kan anpassas till varje elevs individuella behov.

Till skolan hör den så kallade Guldgruvan dit elever går som är i behov av särskilt stöd. Där finns även en så kallad matematikverkstad som stöd för elevernas måluppfyllelse. Enligt rektorn är Guldgruvan ett hus där skolans speciallärare arbetar med olika elevgrupper. För inspektörerna framstår det som om den så kallade Guldgruvan utgör en tämligen skild verksamhet, vilket innebär att den undervisningen till stora delar är skild från skolans övriga undervisning.

Inspektörerna vill påpeka att undervisningen skall vara inkluderande, det vill säga att särskilt stöd skall i första hand ges inom den klass eller grupp som eleven tillhör.

Utvärdering av lärandet och bedömning

I förskoleklassen används samtal, dokumentation och intervjuer som olika sätt att utvärdera tillsammans med eleverna.

Eleverna i grundskolan har skoldagböcker där de skriver ner sina egna mål och som utvärderas vid veckans slut. De mål som uttrycks i dessa böcker utgörs till största delen av kvantitativa mål, till exempel vilka sidor som skall hinnas med under veckan. Inspektörerna vill påpeka vikten av att utvärdering också kopplas till kvalitativa mål och kunskapsinnehåll.

I skolan finns det så kallade ”gröna häftet” som tidigare nämnts i rapporten. Detta används som ett verktyg för att utvärdera och dokumentera elevernas lärande och har till viss del karaktären av en individuell utvecklingsplan. Det ”gröna häftet” ger en relativt god bild av elevernas lärande i samtliga ämnen och följer med dem genom årskurserna i skolan. Det används vid utvecklingssamtalen tillsammans med den individuella utvecklingsplanen. Inspektörerna bedömer att skolans arbete kring utvärdering av elevernas lärande på individnivå fungerar väl.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

I enlighet med förordningen om kvalitetsredovisningen inom skolväsendet m.m. skall kvalitetsredovisningen innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för ökad måluppfyllelse. Skolans och fritidshemmets kvalitetsredovisning skall utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Kvalitetsredovisningen är den sammanfattande dokumentationen av hela skolans måluppfyllelse i relation till nationella mål. Ålstensskolans kvalitetsredovisning för 2006 innehåller skolans målområden och arbetssätt för måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningen innehåller till stor del beskrivningar av verksamhet, det vill säga vad skolan har gjort och vad skolan avser arbeta vidare med. Analys och bedömningar av verksamheten som bygger på skolans samlade resultat framgår i mycket liten utsträckning. Dessutom saknas redovisning av fritidshemsverksamheten och dess måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte uppfyller förordningens krav, vilket måste åtgärdas.

Inspektionen visar att det pågår ett kvalitetsarbete inom och mellan de olika spåren, till exempel avseende skolans värdegrundsarbete. Dock finns inte i skolan några gemensamma riktlinjer för uppföljning och utvärdering som ligger till grund för de få bedömningar som görs i kvalitetsredovisningen. Skolans kvalitetsarbete bör utvecklas så att utvärdering och analys av verksamheten i högre utsträckning kan bli ett konkret hjälpmedel i det fortsatta arbetet. Inspektörerna bedömer att skolans systematiska kvalitetsarbete bör förbättras.

Ledning och kommunikation

Enligt skollagen skall rektorn hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Vidare anges i läroplanen att rektorn, som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Rektorn har gått den statliga rektorsut-

bildningen och enligt lärarna är hon en ledare som styr den pedagogiska utvecklingen. Inspektionsbesöket visar att rektorn är förtrogen med verksamheten och eleverna känner väl till vem som är deras rektor. Rektorn uppger att ledningen av verksamheten bland annat sker genom ledningsgruppen och utvecklingsgruppen men även via diskussioner i andra gruppkonstellationer. Dock kan nämnas att det framkommer i intervjuer att rektorns förtrogenhet med fritids- hemsverksamheten kan förstärkas ytterligare. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med den dagliga verksamheten och leder det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. Inspektionsbesöket visar att elevens val inte erbjuds eleverna i Ålstensskolan. Detta är en brist som måste åtgärdas.

Enligt grundskoleförordningen skall svenska som andraspråk anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål och som bedöms behöva sådan undervisning. Det är rektorn som beslutar om undervisningen i svenska som andraspråk skall anordnas i stället för undervisning i svenska. I Ålstensskolan ges i nuläget, enligt rektorn, ingen elev undervisning i svenska som andraspråk. Inspektionen visar att det inom personalen finns olika uppfattningar om elevers behov av svenska som andraspråk. Vidare visar inspektionen att det saknas gemensamma rutiner för kartläggning och bedömning om svenska som andraspråk skall anordnas för elev. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla rutiner för att bedöma om svenska som andraspråk skall anordnas för elev.

Personal

Pedagogerna i Ålstensskolan har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Enligt Skolverkets officiella statistik uppgår andelen lärare med pedagogisk utbildning i Ålstensskolan till 5,7 per 100 elever. I riket är samma jämförelsetal 6,8 per 100 elever för år 2006. Inspektörerna bedömer skolans personella tillgångar som goda.

Datum	Ort
2007-06-20	Stockholm

Birgitta Knutsson Rohdin

Johan Nilsson